

A M P L I S S I M O
A V G V S T I S S I M A E V R B I S
A N T V E R P I E N S I S
S E N A T V I
R E M B. D O D O N Æ V S S.

DE STIRPIVM HISTORIA Commentarios nostros, quos in publicum damus, vobis, VIRI AMPLISSIMI ET MAGNIFICI, offerimus & dedicamus. Quod non repentina aliqua voluntate, aut fortuito ductu, sed ex singulari obseruantia veteri affectu à me factum, vt persuasum habeatis maximè opto. Neque etenim iam pridem, sed dudum & à multo tempore obsequium vobis, & vestrae huic, cui praesidetis, Vrbi, praestare aliquo posse modo desideravi. Verùm hoc cum nullo officio hactenus declarare potuerim, huius nostri operis dedicatione nunc ostendere, aliqua decreuimus ratione. In describendis autem hisce de Stirpibus Commentariis quid praestitum sit, licet fortassis plerique à nobis proluxa oratione narrandum existiment: maluimus tamen id aliorum ac aequi Lectoris iudicio deferre, quam de nostris lucubrationibus multa praedicare. Affirmare tamen ac profiteri nihilominus (& quidem, vt speramus, citra arrogantiae notam) audemus, nos laborasse, & omni studio annisos esse, vt clarè, dilucidè, & quam commodè fieri potuit, breuiter (succisis superfluis) singularum Stirpium historiae siue descriptiones proponerentur: deinde in certas classes ordine quam licuit commodissimo atque expeditissimo digererentur. Hæc autem quo labore, vel cuiusmodi cura ac industria à nobis sint praestita, facile is cognouerit, qui Stirpium multitudinem in hisce Commentariis descriptarum, ac varietatem earum obseruare; & cur in sex Pemptades siue Libros xxx. hi à nobis sint digesti, attentius expendere volet. De huius verò augustissimæ Urbis eximiis, raris, & præclaris dotibus fieri quoque potest, vt & multa à nobis expectentur, veluti operis nostri hæc ad vos huius Urbis Praesides, Amplissimi Viri, nuncupatoria Epistola postulare videtur: sed adeò multa, adeò magna, adeò eximia & præclara sunt quæ hanc exornant, illustrent, ac commendant, vt breui præfatione enumerari nequeant, & pluribus omnino verbis, proluxaque oratione

tione describi oporteat. Siue enim antiquitas Urbis, aut limitis eius, siue situs, siue maxima commoditas, siue elegantia, vel alia eiusmodi haud pauca expendantur, vel etiam Principes, qui huic dominati sunt, proponantur, nusquam non amplissima locupletissimaque ad dicendum & scribendum sese offert materia: maior certè & copiosior, quàm à nobis angusto tempore ac pro dignitate sua tractari ac expoliri queat. Antiquitate enim in primis hæc vrbs nulli cedit, si limes eius confideretur. Est autem hic appellatorum olim Ambiuaritarum, quorum Iulius Cæsar in Commentariis suis de bello Gallico meminit. Si etenim huius verba diligenter expendantur, non alij poterunt esse Ambiuaritæ, quàm qui limitem Antuerpiensem incolunt ac habitant. Refert siquidem Iulius Cæsar, Vsiptes & Tenchteros Germanos, occupatis Menapiorum sedibus, magnam sui equitatus partem ad Ambiuaritas trans Mosam prædandi frumentandi que causa misisse, atque eos aliquot diebus abfuisse, cum ad ipsum horum legati mitterentur: qui responso accepto, post tres dies se, re deliberata, reuersuros dixerunt. tantam temporis moram interponi cupientes, vt interea equites, (prout verisimile) qui expectabantur, adesse possent. Ex quibus sanè, Ambiuaritas vltra Mosam etiam remotiora loca occupasse, & haud angustis finibus comprehensos fuisse, satis apparet. Alioqui siquidem opus non fuisset, longioris temporis moram ad equitum reditum desiderari: nam ex proximis & vicinis redire citò integrum fuisset. Iam & magna equitatus pars, non nisi ad amplè patentia loca mitti potuit. Confederant autem Vsiptes & Tenchteri illo tempore haud procul à confluente Mosæ ac Rheni, hoc est, in eo nostra hac ætate nuncupatæ Geldriæ tractu, qui infra Neomagum ciuitatem, inter Mosam ac Vahalim Rheni partem à Mosa receptam, situs est. Ab hoc Geldriæ agro vltra Mosam latè patentia & remotiora loca ad Ambiuaritas pertinent; nempe ab appellata Buscoducis ciuitate ad ripam Scaldis vsque: tota nempe illa regio, quam aliquando salo subfuisse non obscura indicia ac vestigia ostendunt, priùs videlicet quàm aggeribus erectis maris littora, & fluuiorum ripæ coarctarentur: quæ idcirco & *Antwarpten* (Latinè alluuiò aut adiectio dixeris) nuncupata fuit. Vocem Cæsar, quoad potuit, proximè exprimere conatus, huius incolas Ambiuaritas dixit. Et populorum hoc fuisse, non oppidi, præterquam quòd ex Iulij Cæsaris Commentariis satis patet, testatur quoque & Audoënus in vita D. Eligij, quem scribit in Flandris laborasse, ac in Andouerpis iugi instantia pugnasse, circa annum à Christo nato vi. xl. Ex his autem manifestum ac euidens, antiquissimam esse Ambiuaritarum siue Andouerporum gentem, ac nullis Galliaë Belgicaë, siue inferioris Germaniaë regionibus aut populis ætate posthabendam. Referuntur autem Ambiuaritæ ad eos, quos Ptolomæus Geogra-

Geographiæ lib. II. Tongros appellat, quorum ciuitatem Aduacutum esse tradit: ab hac ciuitate Iulius Cæsar ipsos populos Aduaticos pro Tongris nominasse videtur, qui & ipsos Belgis annumerat, Galliæ Belgicæ terminum Rhenum constituens. Plinio verò Naturalis historiæ lib. IIII. Tongri siue Aduatici, Germani sunt. Toto hoc, inquit, mari (Germanico videlicet) ad Scaldim vsque fluuium Germaniæ accolunt gentes haud explicabili mensura. Et sanè si linguæ & morum ratio habeatur, olim Tongri siue Aduatici dicti, atque cum his Ambiuaritæ, quorum maxima pars Brabantia agro continentur, Germanis citiùs quàm Gallis erunt annumerandi. In hoc autem Ambiuaritarum latè patente territorio olim ædificatum extat oppidum, quod ab ipsa ditione nomen accepit, & modò retinet, *Antwarpten* dictum: reliqua, vel saltem maxima agri parte, à Campano quodam Campaniæ nomine (vt creditur) mutuato. Quo autem tempore ædificatum istud fuerit, licet historiæ apertè non referant, peruetustum tamen & ipsum esse satis constat: fuit enim circa annum Domini DCCC. XXXVII. à Nortmannis occupatum, direptum, & igne deuastatum, & ante illum annum multò antè haud dubiò constructum ac habitatum. Felicissimis autem auspiciis hoc oppidum constructi ac habitari cœptum est; id quod sæpiùs aucta, amplificata, nunc amplissima & celeberrima Vrbs manifestè ostendit. Initio quidem exiguum fuisse oppidum, non modò porta, sed & veteres aliquot restantes muri plenissimè docent. Accepit verò deinde istud haud exigua incrementa, & non semel quidem, sed sæpiùs accessionibus nouis insigniter creuit ac amplificatum est. Prioris incrementi testes sunt viæ ac vici publici à mœnibus nomen retinentes, tum & portæ quædam non ita dudum dirutæ. Et tametsi cùm istis terminis ac muris contineretur, non exigua foret ciuitas; accedente tamen populi multitudine, & ciuium numero multipliciter adaucto, citò etiam in maiorem ciuitatem creuit, eam amplitudinem magnitudinemque consequuta, quam visa est habere anno M. D. XLII. cùm à Martino Rossemio aliisque coniuratis, aliquot diebus obsideretur. A quo rursus tempore non solùm compluribus vicis & magnificis ædificiis exornata est, sed & haud mediocre auctuarium à Septentrionis parte, mœnibus latè extensis, accepit: veluti & à paucissimis annis ad Meridiem huic quoque amplissima accessio facta est: occasione videlicet castri, à Duce Albano erecti. Si verò & de situ huius Vrbs quædam adducenda, notissimus quidem hic est, & quidem non ad maris littus positus, sed ad dextram Scaldis ripam, XVII. aut XVIII. (plus minus) horarum, si pedibus metiri liceret, itinere ab Oceano distans; loco videlicet periculoso & tempestatibus minùs exposito, & ab exorbitantis maris fluctibus ac inundationibus satis tuto; nec ita tamen longè à mari, quin com-

modè altissimo æstu, quo Scaldis Oceani vndis ac veniliis obluētans
attollitur, retrorsumque fluit, magnæ ac onerariæ naues in portum ap-
pellere queant. Quem adeò habet opportunum, vt quæuis onera & mer-
ces facillè & haud magno negotio eximantur. Facit verò & ad huius
Vrbis celebritatem non parum, quòd in huius portum ex omni orbis
terrarum parte omnis generis merces aduehantur: sic vt tamen in ex-
tremis Galliaë Belgicæ finibus Antuerpia sita sit, in medio tamen or-
bis posita, ac vniuersi orbis forum esse videatur, & verè meritoque ad
hanc applicari debeat, quod de Morinis haud inelegans nostri tempo-
ris Poëta his verbis scriptum reliquit:

*Extremi, fateor, sunt Morini, tamen
Si merces videas, si populos, si opes,
Concurfusque, ratésque in medio situm
Orbe, Orbis referes forum.*

De elegantia verò tantæ Vrbis, vicorum & viarum splendore vel ni-
tore, ædificiorum magnificentia, commoditate, ornatu, suburbio-
rum laxitate, hortorum amœnitate, atque in his nascentium herba-
rum ac florum varietate, non pauca etiam scribenda occurrerent, ni-
si de his tacendum quàm scribendum potiùs videretur: adeò enim
omnium oculis exposita hæc sunt, vt pluribus verbis celebrari non re-
ferat. Quòd si verò ad huius Vrbis dignitatem, auctoritatem, & glo-
riam non parum conferant, qui primi extiterunt limitis Antuerpien-
sis ad Scaldim Sacri Romani Imperij Marchiones, & vnde isti & quan-
do initium sumpserint, non poterit non maximum dignitatis incre-
mentum huic, vel hinc quoque accedere. Nam qui olim huius Mar-
chionatus principatum obtinuerunt, vel ipsi magni & potentes Prin-
cipès fuere, vel maximorum, fortissimorum, ac potentissimorum Du-
cum, Regum, ac Imperatorum progenitores. Primus autem huius
Marchionatus Princeps extitit Ansbertus siue Anselbertus, Vauberti
& Lucillæ Zenonis Romanorum Imperatoris sororis filius: Vauber-
tus verò patrem habuit Alberonem Clodionis Comati Franciaë Re-
gis filium, à Meroueo ipsius tutore regno orbatum: qui occupata Ar-
duenna filua, complura cum Meroueo ac eius filio Childerico bella
fortiter gessit. Vaubertus autem iste inter Principes in honore habi-
tus, & eximia virtute commendatus fuit. Ex Argotta autem Theode-
miri Gotthorum Regis filia, & Theodorici Gotthorum in Italia Re-
gis sorore natus: horum amicitia & affinitate fretus, Meroueam atque
eius successores haud magni faciebat. Bellum verò gerente Clodoueo
Francorum Rege, qui postea Ludouici Magni nomen obtinuit, cum
Alarico Visigothorum Rege, Tolosæ regni sedem habente, & Albe-
ronis liberos omnesque Clodionis Comati nepotes ac affines seuerissi-
mè persequente, Vaubertus liberos suos ad Zenonem Imperatorem
misit,

mifit, à quo senatorio honore donati sunt. Anselbertus verò, etiam senior, perpetuam ac hereditariam Sacri Romani Imperij ad Scaldim Marchionatum deinde à Iuftiniano Imperatore obtinuit. Huic vxor contigit Blitildis Clotarij Francorum Regis filia: Ludouici Magni filius hic erat, & Sueffionum primùm, deinde mortuis fratribus, Franciæ quoque totius Rex, qui Anfelberto genero fuo Mosellanicam provinciam à ciuitate Metenfi ad Coloniam Agrippinam vsque Ducatus titulo permisit. Ab hoc autem Anfelberto, primo illo Sacri Romani Imperij Marchione, originem habet nobiliffima ac omnium historiis celebrata Carolinorum stirps. Anfelberto siquidem fuit filius Arnoaldus; huic verò Arnulphus, cuius filius Anfigifus Beggam vxorem habuit Pipini Landensis filiam, ex qua natus Pipinus, cognomento Craffus, Caroli illius Martelli pater, qui rebus valdè fortiter gestis, multisque victoriis celebris, maximam sibi apud Francos auctoritatem & potentiam conciliauit. Carolo Martello progenitus est Pipinus Breuis dictus: Chilperico Regis filio submoto, Regni Franciæ gubernationem & diadema hic accepit, annuente Zacharia Romano Pontifice. Pipino huic successit Carolus, qui propter res domi forisque fortiter gestas, frequentesque de hostibus partas victorias, Magni cognomen affecutus est, & tandem Romanorum Imperator ac Augustus salutatus, ad Germanos Imperij dignitatem transtulit. Numerantur verò & inter huius Urbis, & Sacri Imperij Marchiones & alij rerum gestarum magnitudine illustres celebresque Principes, vt Gozelo siue Gothelo, tum & ex hoc natus Gothefridus, item & huius rursus filius Gothefridus, præstantis ingenij vir, sed gibbo deformis, Lotharingiæ inferioris Duces, Henrico II. III. & IIII. Romanorum Imperatoribus AAA. gratiffimi ac amicitia coniunctiffimi. Horum temporibus Marchionatum Antuerpiensem in nonnullis veteribus monumentis reperitur, præter alia loca, vniuersam quoque Vauriensem siluam (vulgò *Wauerwald* tunc dictam) complexam fuisse. quæ illa ætate ab *Hepst*, non incelebri Brabanticæ Campaniæ pago, adusque Basrodium, infra Teneramundam ad Scaldim situm, & supra vtrumque Nitham, tum & Diliam extendebatur, Rumeftam ac Mechliniam comprehendens. Ab istis autem Principibus originem ac vitæ incunabula sumpsit Gothefridus ille Magnus, Bullonij Comes, ex Itta nempe Gothefridi Gibbosi sorore natus, qui profectio- nem ad Ierosolymam suscipiens, feliciter etiam perfecit, & Vrbe positus, Rex eius coronatus; quam deinde firmavit, & sequacibus suis aliquot annis possidendam reliquit. Debent verò & Duces, Reges, & Imperatores alij non pauci generis sui primordia Sacri Imperij & huius Urbis Marchionibus, nempe ex Gothefrido Barbato Brabantiæ Duce maternum genus agnoscentes: veluti Ioannes Burgundiæ Dux,

ex Ludouici Flandriæ Comitiss filia procreatus, quæ auum habuit Ioannem Brabantia Ducem, ex Gothefrido illo, intermediis tamen aliquot, progenitum. Ioannis filius Philippus fuit Bonus; nepos verò ex Philippo Carolus Audax, filiam cuius vnicam Maximilianus I. Romanorum Imperator vxorem habuit. Ex qua deinde multi Duces, Reges, Imperatoresque potentissimi prodierunt, quos nostra vidit & agnouit ætas.

Cùm igitur tanti Principes, Duces, Reges, ac Imperatores, Sacri Imperij ac huius Urbis Marchionibus vitæ suæ initia ac primordia accepta referant, non poterit non iste Marchionatus & Vrbs hæc reliquis & nobilitate & dignitate potior haberi, quæ alioqui magnificentia, mercatu, opulentia, splendore, alias ciuitates superat ac longè antecellit. Hæc autem qualiacumque breuiter de huius Urbis præstantia à nobis prolata, non in hoc scripta existimari debent, vt huic tantæ Vrbi gloriæ aliquid hinc accessurum speremus, sed ne vel studio vel officio defuisse videremur, & quorundam, si non plenè, aliquatenus tamen expectationi satisfieret.

Vestrarum nunc erit partium, **AMPLISSIMI VIRI**, non modò hæc, sed & Commentarios nostros de Stirpibus, vobis inscriptos, grato benignoque animo suscipere, quos optamus tantam studiosis vtilitatem conferre posse, quantam hæc Vrbs rerum venalium copia ac varietate vniuerso orbi commoditatem præbet. Quam, Deum Optimum Maximum rogamus, vt feliciter florentem ac incolumem quam diutissimè conseruet, ac simul, vt & consilia vestra ad sui nominis gloriam & honorem dirigat.

Antuerpiæ, Anno M. D. LXXII.

LAVS